

Виховання громадянина та патріота на уроках фізичного виховання

Сучасні тенденції розвитку України як демократичної правової держави актуалізували проблему громадянського виховання особистості в суспільстві. Закон України "Про загальну середню освіту" визначає завдання загальної середньої освіти, акцентує увагу на вихованні громадянина - патріота своєї Батьківщини, готового до подальшої освіти і трудової діяльності, з вільними політичними і світоглядними переконаннями.

Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти визначила систему завдань, спрямовану на виховання гармонійно розвиненої, високоосвіченої, національно свідомої і соціально активної людини, що наділена глибокою громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, родинними і патріотичними почуттями, є носієм кращих надбань національної та світової культури, здатної до саморозвитку і самовдосконалення.

Патріотизм (від латинського *patria* – країна, вітчизна, батьківщина) – це любов і відданість Батьківщині, прагнення своїми діями служити її інтересам.

Історичне джерело патріотизму – це формування зв'язків з рідною землею, рідною мовою, народними традиціями, звичаями та культурою.

Ураховуючи суспільно-політичну ситуацію, що склалася в Україні, усе більшої актуальності набуває виховання в молодого покоління почуття патріотизму, відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції тощо.

Важливо, щоб кожен навчальний заклад став для дитини осередком становлення громадянина-патріота України, готового брати на себе відповідальність, самовіддано розбудовувати країну як суверенну, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу, забезпечувати її національну безпеку, сприяти єдності української політичної нації та встановленню громадянського миру й злагоди в суспільстві.

Сьогодні головними завданнями є формування психологічних та морально-вольових якостей серед молоді (стійкості, мужності, готовності до подвигу, самопожертви), особистісних поглядів на сучасні події; самовиховання і самопідготовка, спрямовані на оволодіння певними світоглядними знаннями і уявленнями, фізичний розвиток особистості.

Велику роль у фізичному розвитку дітей відіграють уроки фізкультури. На заняттях із фізичної культури формуються якості: висока працездатність, витривалість, чітка координація і точність рухів.

На уроках фізичної культури актуальність патріотичного виховання учнів великою мірою зумовлюється також потребою державотворчих процесів. Актуальність і державотворчі процеси, зумовлені відродженням нації, вимагають від сучасного фізичного виховання істотної трансформації світоглядних орієнтацій та самосвідомості учнів.

Для реалізації глобальних завдань необхідна системна робота, яка передбачає забезпечення гармонійного співвідношення різних напрямів, засобів, методів виховання дітей у процесі занять на уроках фізичної культури.

Мета патріотичного виховання учнів на традиціях народної фізичної культури полягає в тому, щоб, відроджуючи народні ігри та забави, видозмінюючи та пристосовуючи їх до сьогодення, формувати свідомого громадянина, професіонала, людину з рисами характеру, способом мислення, почуттями, вчинками та поведінкою, які спрямовані на розвиток незалежної України.

Процеси формування світоглядних орієнтацій не завжди відбуваються гладко. Відсутність самодисципліни, підвищене емоційне збудження школярів зумовлює вчинки, що не відповідають патріотичним почуттям. Тому виникає гостра потреба у визначенні основних завдань, цілей, змісту. Форм і методів патріотичного виховання на уроках фізичної культури, які цілеспрямовано і ефективно забезпечили б процеси розвитку і формування громадянина України.

Ефективність патріотичного виховання значною мірою залежить від спрямованості виховного процесу, форм і методів організації його, від повноти реалізації всіх його складових.

Застосування на уроках рухливих та народних ігор, розваг, естафет, козацьких забав, спортивних ігор за спрощеними правилами сприяють вихованню патріотичних почуттів, моральних та фізичних якостей, формують свідомого громадянина.

Отже, на уроках фізичної культури, мета реалізується через знання та завдання, що конкретизуються у власних діях і духовності особистості, внаслідок формування:

- пізнавальної активності дітей до народних ігор;
- свідомого ставлення до відродження народних ігор та забав;
- свідомого ставлення до стану свого здоров'я, усвідомлюючи, що здоров'я кожного - багатство народу, що століттями розвивав та вдосконалював його;
- позитивного ставлення до здорового способу життя;

- національної свідомості, належності до рідної землі, народу, визнання духовної єдності поколінь та спільної культурної спадщини, відданості в служінні Батьківщині;
- толерантного ставлення до культур інших народів, визначаючи українську культуру часткою всесвітньої;
- любові до навколишнього світу, приумножуючи його.

Усе вищезазначене значною мірою зумовлюється змістом навчальних предметів та виховних заходів, які сприяють оволодінню системою знань про духовність людини та суспільства. Зміст освіти, що ґрунтується на національній освіті, пріоритетом якої є загальнолюдські цінності, компетентнісний підхід, відповідає вимогам сьогодення. У школі на уроках фізичної культури та в позакласній роботі пріоритетним матеріалом є народні та рухливі ігри, які організовуються так, щоб діяльність учнів осмислювалася з точки зору світоглядних позицій і формувала позитивні емоції та патріотичні почуття.

Необхідною умовою патріотичного виховання є системний підхід, що передбачає розгляд конкретного, цілісного, взаємозалежного, відкритого процесу в його постійному розвитку. Через урок та позакласну роботу учні повинні вчитися, виховуватися і розвиватися. І не випадково, що одним із пріоритетних напрямків роботи вчителя фізичної культури за моделлю компетентнісного навчання згідно моделі взаємодії «учитель – учень» (додаток 1) є виховання патріотизму, любові до України.

Так, під час уроку гімнастики у середніх та старших класах поєднанням естетичного та фізичного виховання патріотичного напрямку є застосування у підготовчій частині комплексів ритмічної гімнастики з гімнастичною палицею (додаток 2) та комплексу ритмічної гімнастики без предметів (додаток 3), що в поєднанні з музичним супроводом української народної музики у сучасній обробці, окрім продуктивного налаштування на виконання завдань основної частини уроку, створює атмосферу духовного піднесення.

Великий потенціал у розвитку духовності, народності мають позакласні виховні заходи. Так, сценарій козацького свята «Козацькому роду нема переводу» (додаток 4) пропонує поринути у справжнє козацьке свято – з народними традиціями, спортивними змаганнями та розвагами.